

1.2712

۱۳۸۷/۱۰/۲۱
۱۳۸۷/۱۰/۲۱

بسم تعالی

پایان نامه حاضر در تاریخ ۱۳۸۷/۱۰/۲۱
دفاع گردید و با نمره نوبت دوم ۱۹/۵ درجه
عالی پذیرفته شد.

دانشکده ادبیات و علوم انسانی
گروه زبانشناسی

زاهدی

پایان نامه کارشناسی ارشد

زبانشناسی همگانی

بررسی تاثیر جنسیت بر درک نوای عاطفی و غیر عاطفی گفتار

۱۳۸۷/۱۰/۲۱ - ۵

نگارش:

فرشته رحیم زاده

استاد راهنما:

دکتر کیوان زاهدی

استاد مشاور:

دکتر حسن عشایری

شهریور ۱۳۸۷

۱۰۶۶۱۶

تقدیم بہ پدر و مادر عزیزم

بہ خاطر تمام زحمات بی دریغشان

فهرست

صفحه

۱	چکیده فارسی
۳	فصل اول: کلیات
۴	۱-۱ مقدمه
۵	۱-۲ بیان مساله
۷	۱-۳ سوالهای اصلی پژوهش
۷	۱-۴ فرضیه های پژوهش
۸	۱-۵ اهداف
۹	۱-۶ تعریف مفاهیم
۱۲	فصل دوم: پیشینه پژوهش
۱۳	۲-۱ مبانی نظری پژوهش
۱۳	۲-۱-۱ مقدمه
۱۵	۲-۱-۲. رابطه میان تولید و درک گفتار
۱۷	۲-۱-۳. تفاوت های جنسیتی
۲۴	۲-۲. مروری بر مطالعات پیشین
۳۶	فصل سوم: روش
۳۷	۳. روش
۳۷	۳-۱. نوع مطالعه
۳۷	۳-۲. جامعه آماری و نمونه مورد مطالعه و روش نمونه گیری

۳۸ ۳-۳. معیار های انتخاب نمونه ها
۳۸ ۳-۴. ابزار پژوهش
۳۸ ۳-۴-۱. آزمون پردازش نوای زبانی
۴۰ ۳-۴-۲. آزمون پردازش نوای عاطفی
۴۱ ۳-۵. روش اجرا
۴۱ ۳-۵-۱. انتخاب نمونه ها
۴۱ ۳-۵-۲. روش آزمایش
۴۱ ۳-۶ جدول متغیرها
۴۳ ۳-۷. روشهای آماری تجزیه و تحلیل اطلاعات
۴۵ فصل چهارم: تحلیل داده ها و بحث
۴۶ ۴. تحلیل داده ها و بحث
۴۶ ۴-۱. مقدمه
۴۷ ۴-۲. تفاوت کارایی مردان و زنان در درک نوای عاطفی جملات معنی دار
۴۹ ۴-۳. تفاوت کارایی مردان و زنان در درک نوای زبانی جملات معنی دار
۵۱ ۴-۴. تفاوت کارایی مردان و زنان در درک نوای عاطفی جملات بی معنی
۵۳ ۴-۵. تفاوت کارایی مردان و زنان در درک نوای زبانی جملات بی معنی
۵۵ ۴-۶. تفاوت کارایی مردان و زنان در درک نوای عاطفی جملات صافی (فیلتر) شده
۵۷ ۴-۷. تفاوت کارایی مردان و زنان در درک نوای زبانی جملات صافی (فیلتر) شده
۵۹ فصل پنجم: نتایج
۶۰ ۵-۱ مقدمه

- ۶۲ ۲-۵. تفاوت کارایی مردان و زنان در درک نوای عاطفی جملات معنی دار
- ۶۳ ۳-۵. تفاوت کارایی مردان و زنان در درک نوای زبانی جملات معنی دار
- ۶۴ ۴-۵. تفاوت کارایی مردان و زنان در درک نوای عاطفی جملات بی معنی
- ۶۶ ۵-۵. تفاوت کارایی مردان و زنان در درک نوای زبانی جملات بی معنی
- ۶۷ ۶-۵. تفاوت کارایی مردان و زنان در درک نوای عاطفی جملات صافی (فیلتر) شده
- ۶۷ ۷-۵. تفاوت کارایی مردان و زنان در درک نوای زبانی جملات فیلتر شده
- ۶۸ ۸-۵. بحث کلی
- ۷۱ ۹-۵. نتایج کاربردی
- ۷۲ ۱۰-۵. پیشنهاد برای پژوهش های آتی
- ۷۳ واژه نامه انگلیسی به فارسی
- ۷۴ منابع
- ۷۸ پیوست ها
- ۷۹ پیوست ۱: محرک ها
- ۷۹ قسمت اول: جملات معنی دار و بی معنی
- ۸۶ قسمت دوم: جملات فیلتر شده (از صافی عبور داده شده)
- ۹۰ پیوست ۲: درخواست روا و پایا نمودن محرک ها
- ۹۱ درخواست اظهار نظر اساتید
- چکیده انگلیسی

بررسی تأثیر جنسیت بر درک نوای عاطفی و غیرعاطفی گفتار

چکیده:

مغز زنان و مردان از نظر ساختار و عملکرد با یکدیگر متفاوت است. بر این اساس کارایی زنان و مردان در عملکردهای شناختی متفاوت است. هدف از این مطالعه بررسی تفاوت دو جنس در درک نوای عاطفی و غیرعاطفی (زبانی) گفتار می باشد.

این مطالعه به صورت مقطعی مقایسه ای بر روی ۵۰ نفر در دو گروه مردان و زنان صورت گرفت. در این مطالعه پاسخ هر یک از گروه های مورد بررسی به مجموعه آزمون های تهیه شده ثبت شد. محرک های مورد استفاده در این مطالعه عبارت بودند از؛ جملات عاطفی (شاد، غمگین و خشمگین) و جملات غیر عاطفی (امری، خبری و پرسشی) که به صورت معنی دار، بی معنی و فیلتر شده در ۲۸۸ جمله توسط دو گوینده مرد و زن ضبط شده و برای نمونه ها پخش شد. تحلیل اطلاعات با استفاده از آزمون آماری تی مستقل صورت گرفت.

نتایج نشان داد که تفاوت معنی داری در دو گروه زن و مرد در درک نوای زبانی جملات معنی دار وجود دارد. ($P < 0.05$) مقایسه میانگین ها نشان می دهد که کارایی زنان در درک نوای زبانی گفتار بالاتر است. تفاوت بین دو گروه زن و مرد در درک نوای عاطفی جملات معنی دار، معنی دار نشان داده نشد. ($P = 0.714$) تفاوت بین دو گروه زن و مرد در درک نوای عاطفی و زبانی جملات بی معنی، معنی دار نشان داده شده است. (هر دو مورد $P < 0.05$) مقایسه میانگین ها نشان می دهد که

کارایی زنان در درک نوای عاطفی و زبانی بالاتر است. تفاوت بین دو گروه زن و مرد در درک

نوای عاطفی و زبانی جملات صافی شده معنی دار نشان داده نشد. ($P=0.103$ $P=0.355$)

واژه های کلیدی: جنسیت، درک گفتار، نوای عاطفی، نوای غیر عاطفی، جملات بی معنی، جملات

صافی شده

فصل اول

کلیات

۱-۱. مقدمه:

زنان و مردان نه تنها از لحاظ زیستی با یکدیگر متفاوت هستند، بلکه از لحاظ عملکردهای شناختی نیز تفاوت‌هایی دارند. (اروپاله^۱، ۲۰۰۴: ۶ به نقل از کیمورا^۲، ۱۹۹۹) فعالیت‌های شناختی شامل احساس، ادراک، حافظه، یادگیری، تفکر، توجه و اعمال تبیینی می‌شود. گرچه می‌توان هر یک از این فعالیت‌های شناختی را جداگانه مورد بررسی قرار داد ولی تمامی این اعمال با یکدیگر در ارتباط بوده و مستقل از یکدیگر عمل نمی‌کنند. (اروپاله، ۲۰۰۴: ۶) نوای گفتار دارای اجزایی است که از لحاظ زبانی، پیام‌های وابسته به کدهای اختیاری زبان می‌باشند، ولی بسیاری از اجزای نوایی برای نشان دادن اطلاعات فرازبانی^۳ یا گوینده-مبنا به کار می‌روند. مانند، سن، جنس، حالت رفتاری و حالت احساسی. همچنین بسیاری از اجزای فرازبانی به عنوان اجزای نوایی درک می‌شوند. (شوتس^۴، ۲۰۰۳: ۱)

نوای عاطفی دربرگیرندهٔ وجوهی از زبان است که عواطف نهفته در واژه‌ها را بیان می‌نماید. و نوای غیرعاطفی (زبانی) در برگیرندهٔ محتوای دستوری جمله است. به عنوان مثال، تشخیص سؤالی بودن از خبری بودن را میسر می‌سازد.

¹ Eero Palle

² Kimura

³ Paralinguistic

⁴ Schötz

۱-۲. بیان مساله:

اغلب اوقات تنها اطلاعات نوای گفتار است که به شنونده این امکان را می دهد که انواع مختلف جمله را تشخیص دهد. علاوه بر این، درک اطلاعات نوای گفتار برای تعیین وضعیت عاطفی گوینده ضروری است.

مطالعات زیادی نشان داده است که نیمکره های مغزی برای پردازش اطلاعات نوای گفتار اختصاصی شده اند. بر این اساس، نیمکره راست در درک عواطف که دربرگیرنده نوای گفتار نیز می باشد، بر نیمکره چپ برتری دارد. (توکر^۵ و همکاران، ۱۹۹۷: ۱)

شواهد نوروسایکولوژیک هم گواهی بر این موضوع می باشد؛ به نحوی که بیماران با آسیب نیمکره راست، اگر آسیب در منطقه ورنیکه باشد، از درک گفتار آهنگین و اگر در منطقه بروکا باشد، از تولید گفتار آهنگین ناتوان هستند. (پل^۶ و همکاران، ۱۹۹۷: ۵)

از طرفی دیگر تعدادی از مطالعات نشان داده اند که زنان نسبت به مردان کارایی بهتری در شناخت و افتراق بین حالات مختلف تظاهرات عاطفی چهره نشان می دهند و زنان زمان عکس العمل سریعتر و نرخ پاسخ صحیح بیشتر نسبت به مردان دارند. (فیشر^۷، ۲۰۰۴: ۲)

⁵ Tucker

⁶ Pell

⁷ Fischer

مطالعات نشان داده است که مردان نسبت به زنان در تعیین احساس خشم در چهره توانایی بالاتری دارند. در مقابل زنان نسبت به مردان توانایی بالاتری در تشخیص چهره ترسناک و نفرت آمیز دارند. (بیل^۸، ۲۰۰۶: ۱)

بنابراین مسأله اصلی در این مطالعه آن است که با توجه به یافته های مطالعات علوم اعصاب مبنی بر این که زنان نسبت به مردان تظاهرات عاطفی بیشتری دارند، (کرینگ^۹، ۱۹۹۸: ۱) شباهت ها و تفاوت های توانایی درک نوای عاطفی و غیر عاطفی (دستوری) زنان با مردان مورد مقایسه قرار گیرد.

با توجه به اینکه برای درک هر دو نوع نوای گفتار (عاطفی و غیر عاطفی) نیمکره راست فعال می باشد، در صورتی که درک دو نوع نوای گفتار فوق در بین زنان و مردان متفاوت باشد، به نحوی که در یکی مردان و در دیگری زنان برتری داشته باشند، می توان نتیجه گرفت که ساختار های مغزی درگیر در درک دو نوع نوای گفتار مجزا می باشند و در دو جنس هر یک از ساختار های مرتبط در درک نوای گفتار توانایی متفاوت دارند.

⁸ Biele

⁹ Kring

۱-۳. سوالهای اصلی پژوهش:

سوال های پژوهش حاضر عبارتند از:

- ۱- کارایی زنان و مردان در درک نوای عاطفی گفتار هم جنس چگونه است؟
- ۲- کارایی زنان و مردان در درک نوای عاطفی گفتار غیر هم جنس چگونه است؟
- ۳- کارایی زنان و مردان در درک نوای غیر عاطفی گفتار هم جنس چگونه است؟
- ۴- کارایی زنان و مردان در درک نوای غیر عاطفی گفتار غیر هم جنس چگونه است؟

۱-۴. فرضیه های پژوهش:

فرضیه های پژوهش حاضر عبارتند از:

- ۱- کارایی زنان در درک نوای عاطفی گفتار هم جنس بیشتر از مردان است.
- ۲- کارایی زنان در درک نوای عاطفی گفتار غیر هم جنس بیشتر از مردان است.
- ۳- کارایی مردان در درک نوای غیر عاطفی گفتار هم جنس بیشتر از زنان است.
- ۴- کارایی مردان در درک نوای غیر عاطفی گفتار غیر هم جنس بیشتر از زنان است.

۱-۵. اهداف:

الف) هدف کلی:

تعیین تفاوت های میان مردان و زنان در درک نوای عاطفی و غیر عاطفی گفتار

ب) اهداف ویژه:

۱. تعیین میزان کارایی زنان در درک نوای عاطفی گفتار دو جنس
۲. تعیین میزان کارایی زنان در درک نوای غیر عاطفی گفتار دو جنس
۳. تعیین میزان کارایی مردان در درک نوای عاطفی گفتار دو جنس
۴. تعیین میزان کارایی مردان در درک نوای غیر عاطفی گفتار دو جنس

۱-۶. تعریف مفاهیم:

نوای گفتار

- نوای گفتار با نشان دادن محتوای عاطفی و دستوری زبان، نقش مهمی را در زبان گفتاری

ایفا می کند. (تیلر^{۱۰} و همکاران: ۱)

- اجزای نوایی، بر خلاف سایر اجزای زبانی، اغلب بدون آگاهی تولید می شوند و می توانند

بر اساس مراحل عاطفی یا شناختی تولید شوند. (مایر^{۱۱} و همکاران ۲۰۰۲: ۱)

- آهنگ، اطلاعات غیرواژگانی گفتار را در بر می گیرد و حضور آن روی زنجیره کلمات

موجب تغییر در معنای واژگانی نمی شود، در حالی که نوای گفتار علاوه بر آهنگ به

مشخصه واژگانی کلمات مانند تکیه، نواخت و کمیّت نیز می پردازد. (اسلامی، ۱۳۸۴: ۴)

- نوای یک پاره گفتار، توالی واحدهای ارتباطی و دستوری در سطح زبان است. جدول ۱

ارتباط سطوح فیزیکی، ادراکی و زبانی پدیده های نوایی را نشان می دهد. (دوتید،

۱۹۹۷ نقل از شوتس، ۲۰۰۳: ۲)

جدول ۱-۱: ارتباط سطوح زبانی، ادراکی و فیزیکی پدیده های نوایی گفتار (برگرفته از دوتید، ۱۹۹۷)

زبانی	ادراکی	فیزیکی
نواخت، آهنگ، ابعاد تکیه	درجه زیر و بمی	بسامد بنیادی (F0)
ابعاد تکیه	بلندی	شدت، انرژی
ابعاد تکیه	عرض	طول
ابعاد تکیه	قدرت	دینامیک شدت

¹⁰ Taler

¹¹ Mayer

نوای عاطفی گفتار

- نوای عاطفی گفتار یک عملکرد نوروفیزیولوژیکی است که ابعاد غیر کلامی ۱۲ زبان را که برای تشخیص و هدایت احساس و عواطف در برقراری ارتباط ضروری است، در بر می گیرد. (ریمارژیک^{۱۳}، ۲۰۰۶: ۱)

- در یک مطالعه نشان داده شد که نوای عاطفی گفتار، پردازش واژه را متعادل می سازد و دوره زمانی این متعادل سازی در مردان و زنان متفاوت است. زنان در مقایسه با مردان در حین پردازش گفتار، زودتر از نوای عاطفی گفتار استفاده می کنند. (شمر^{۱۴} و همکاران، ۲۰۰۲: ۱)

- عناصر نوایی گفتار، پدیده های آوایی هستند که مانند صداها و یا در ردیف آنها و یا در زنجیره ای پیاپی و قابل تقطیع قرار ندارند، بلکه همراه با واژه ها به صورتهای گوناگون در واحد هجا، واژه و یا جمله ظاهر می شوند. (مشکوة الدینی، ۱۳۷۷: ۱۱۳)

نوای زبانی (غیرعاطفی) گفتار

- نوای زبانی (دستوری) گفتار نشان می دهد که جمله سوالی یا امری یا خبری است. (ریمارژیک، ۲۰۰۶: ۱)

جملات بی معنی

¹² Non-verbal

¹³ Rymarczyk

¹⁴ Schirmer

- هر کدام از واژه های بی معنی با استفاده از الگوی هجایی زبان فارسی ساخته شده، که شنونده هیچ گونه سابقه ذهنی از شنیدن آن ندارد و به عنوان مدخل در هیچ یک از فرهنگ های لغت دیده نمی شود. جملات بی معنی، محرک های خالی از معنی و با آهنگ جملات عاطفی و دستوری به صورت مصنوعی ساخته شده اند.

جملات صافی (فیلتر) شده

- هر جمله توسط جریان ضعیف در ۵۰۰ هرتز از صافی عبور داده شد تا تمام اطلاعات محسوس زبانی آن حذف گردد. این در حالی است که آهنگ پاره گفتار در آن ثابت ماند. بنابراین، در این مجموعه از محرک ها، اطلاعات نوایی وجود نداشت.

فصل دوم

پیشینه پژوهش

۲-۱. مبانی نظری پژوهش:

۲-۱-۱. مقدمه:

واژه "نوا" از یونانی باستان گرفته شده که برای "آواز خواننده شده همراه با آلات موسیقی" به کار می رفته است. در دوره های بعد، این واژه برای "علم منظوم کردن" و "قوانین وزنی" که به هنگام بلند خواندن شعر بر لحن صدای افراد حاکم بود، مورد استفاده قرار گرفت. در آواشناسی نوین، واژه "نوا" و صورت صفتی آن "نوایی" معمولاً برای آن دسته از ویژگی های گفتار به کار می رود که از توالی زنجیره ای واج های پدیدار شده در گفتار انسان به دست نمی آیند. نمونه های این گونه ویژگی ها عبارتند از درجه بلندی صدا، کشیدگی و کوتاهی زنجیره و مدت هجا و نوسانات ارادی بلندی صدا. در سطوح ادراکی، این ویژگی ها همراه با سایر ویژگی ها، به الگوهای درک شده از برجستگی های هجا که در ابعاد آهنگین و وزین گفتار کدگذاری شده اند، منجر می گردد.

در آواشناسی زایشی نوین (نسپور و وگل^{۱۵}، ۱۹۸۶) به واژه "نوا" معنایی متفاوت نسبت داده شده است، زیرا با ابعاد غیرزنجیره ای ساختار انتزاعی زبان شناسی مانند نوع ویژه ای از ساختار تشکیل دهنده و حضور یا عدم حضور لهجه ها مرتبط است که به طور نظام مند در نمود آوایی گفتار منعکس شده است.

¹⁵ Nespor, Vogel

معانی آواشناختی و واج شناختی واژه "نوا" را می توان دو روی یک سکه در نظر گرفت: اگرچه واج شناسان، توصیف انتزاعی پدیده مذکور را در اولویت قرار می دهند، با این وجود، در حوزه گفتار نیز به دنبال شواهد تجربی هستند.

از نقطه نظر آواشناسی شاهد این هستیم که گفتار انسان را نمی توان ظهور توالی واج ها، هجاها یا کلمات برشمرد. به طور مثال، در گفتار روزمره می شنویم که بلندی صدا به صورتی خودآگاه پایین و بالا می رود و همین امر موجب می شود گفتار ویژگی های آهنگین قابل تشخیص داشته باشد. همچنین زنجیره ها یا هجاها بر اساس برخی الگوهای اصولی کوتاه یا کشیده می شوند. و برخی هجاها یا واژه ها در مقایسه با هجاها یا واژه های دیگر به صورت برجسته تر شنیده می شوند، به طوری که رشته واژه ها توسط گوینده به عبارات متشکل از واژه هایی تقسیم می شود که به نظر می رسد به هم پیوسته اند، در صورتی که یکی از این سطوح بالاتر گفته شود، این نوع عبارات به گونه ای به گوش می رسند که گویی با یکدیگر مرتبط هستند و یا اینکه اصلاً هیچ ارتباطی با هم ندارند.

آن دسته از ویژگی های گفتار که نمی توان آنها را از طریق توالی واج ها درک کرد معمولاً ویژگی های زبرزنجیری گفتار نامیده می شوند که عبارتند از اینکه آیا گویندگان به آرامی یا بلندی یا با صدای معمولی، گرفته یا نجواگونه سخن می گویند و یا به گونه ای با وضعیت غیرطبیعی مجرای صوتی و حنجره صحبت می کنند، که صدای خود را تغییر دهند. مشکوة الدینی (۱۳۷۷:۱۱۳) معتقد است چون این عناصر در زنجیره ای پیاپی و قابل تقطیع قرار ندارند و به صورتهای گوناگون در